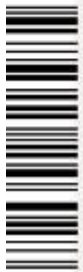

Rachel Cusk: Siirtymä

[PM/30 ADMIN](#)

RACHEL CUSK

LIISA RINNE (18.11.2019)

Rachel Cuskin romaanissa *Siirtymä* nainen muuttaa kahden poikansa kanssa takaisin Lontooseen. Fay on eronnut keski-ikäinen kirjailija. Nämä määreet ovat olennainen osa Cuskin omaelämäkerrallisesta materiaalista ammentavaa teosta.

Autofiktio on muodikas kaunokirjallisuuden laji. Omaelämäkerrallisuutta kiinnostavampaa on kuitenkin Cuskin kaunokirjallinen tyyli. Ilmava, kevyt, huokoinen – tyyliä on vaikea määritellä, mutta yhtä kaikki se on kiehtova.

Siirtymä on osa trilogiaa, josta aiemmin on suomennettu *Ääriiivat* (2018), ja jonka kolmas osa ilmestyy 2020. Kussakin teoksessa sivutaan samoja teemoja: kirjoittamista ja kirjailijuutta sekä kimurantteja ihmissuhteita, elämän absurdiutta.

”Toisinaan, hän jatkoi, oli pakko ihmetellä mitä yleisö tällaisista tilaisuuksista sai. Hän oli toiminut keskustelun vetäjänä muutaman kerran ja saanut kokea kaikenlaista: joku oli joskus nukahtanut eturiviin ja kuorsannut raikuvasti; kuulijat olivat rupatelleet keskenään kirjailijoiden keskustellessa lavalla; yleisössä oli neulottu ja ratkottu ristisanoja, ja kerran joku oli jopa lukenut kirjaa. Festivaali antoi lipuista niin isoja pakettialennuksia, että ihmisillä oli tapana ostaa niitä tukuihin – usein tuntui, etteivät katsojat edes tienneet, kuka lavalla kulloinkin istui. Muuan kirjailija, toisen maailmansodan historioitsija – hän mainitsi tutun nimen – ei ollut lopulta enää yrittänytkään puhua kirjastaan vaan oli alkanut laulaa lauluja Lontoon pommituksista ja yllyttänyt yleisöä – jonka useimmat jäsenet osasivat sanat ulkoa – liittymään mukaan. Ilmeisesti teltassa oli pidetty mahtavat laulajaiset sateen virratessa ulkona.”

Romaanin alussa Fay ostaa asunnon itselleen ja pojilleen. Katastrofaalisen huonossa kunnossa oleva talo, vihamieliset naapurit ja väliaikainen ero lapsista heittävät tarinan ylle alati muuntuvan epävarmuuden tunteen. Mikä on varmaa? Mikä pysyvää?

Siirtymä on tiivis romaani, joka onnistuu kertomaan pienessä muodossa paljon. Se ei ole millään muotoa vaikea. Päinvastoin, teksti etenee sujuvasti, jopa niin sujuvasti, että lukemista on välillä toppuuteltava, jottei pinnan alla poreileva hienoinen huumori ja briljantit yksityiskohdat jäisi huomaamatta.

”Menimme eteiseen ja minä avasin hänelle oven. Alakerran naapurit seisoivat jalkakäytävällä iltapäivän harmaudessa, nuhjuisina päällystakeissaan. Kuullessaan oven käyvän he kääntyivät katsomaan kasvot tuimina ja epäluuloisina, ja Jane katsoi heitä ylhäisesti. Kuvittelin hänet pariisilaisen puutarhan hämärässä, koskemattomana valkoisessa leningissä, objektia joka janosi tulkintaa tai jos ei sitä niin ainakin sellaista täyttymystä, jonka ihailevan ihmisen katse suo, niin kuin taulu joka riippuu seinällä odottaen.”

Romaanin sisäkkäiset kertomukset avautuvat monille tulkinnoille. Turhaan ei Rachel Cuskia ole verrattu Virginia Woolfiin. Woolfin lailla Cusk kuljettaa tarinaa näennäisen päämäärättömästi päähenkilön häilyessä jossain taustalla kuin epämääräisenä varjona.

Vaikka Fayn kohtaamiset remonttimesten ja kutsuilla olevien vieraiden kanssa vaikuttavat sattumanvaraisilta, niin kuin monet kohtaamistamme usein ovat, toimivat ne romaanissa siirtyminä ajasta ja paikasta toiseen. Muiden tarinoiden myötä kertoja tulee paljastaneeksi asioita itsestään. Vaivihkaiset huomiot ja kysymykset tarinoiden lomassa kertovat eroamisen kipeydestä, kirjoittamisen ja kirjailijuuden sävyistä.

”Kuulin puhelimen soivan alakerrassa, pyysin anteeksi poistumistani ja menin vastaamaan. Puhelimessa oli poikani, joka kertoi että oli kadottanut avaimet isänsä kotiin eikä siis päässyt sisään. Hän oli oven takana, hän sanoi. Oli kylmä, eikä kotona ollut ketään. Hän alkoi itkeä, käheästi, lohduttomasti. Seisoin kuuntelemassa hänen ääntään aivan kuin se olisi halvaannuttanut minut. Muistin miten aina ennen olin halannut häntä kun hän itki. Nyt oli vain ääni. Äkkiä itku loppui ja kuulin hänen huutavan veljensä nimeä. Kaikki hyvin, hän sanoi minulle puhelimeen. Älä hätäile, kaikki hyvin. Veli oli tulossa katua pitkin, hän sanoi. Kuulin taustalta laahaavia ääniä ja naurua, kun he tapasivat. Yritin sanoa jotain, mutta hän sanoi, että piti mennä. Heippa, hän sanoi.”

Kirjailijan tehtävä on kuunnella ja havainnoida ympäristöään. Ja juuri näin Fay romaanissa tekee. Hän uppoutuu kohtaamiensa ihmisten, remonttimesten, entisten rakastajien, opiskelijoiden ja kollegoiden elämäntarinoihin, samalla kun kirjailija Cusk hienovaraisesti nivoo nämä havainnot tarinaksi naisesta, joka on siirtymässä elämänvaiheesta toiseen.

Rachel Cusk, *Siirtymä*, S&S, s. 218, suom. Kaisa Kattelus

Liisa Rinne on tamperelainen kirjailija ja kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta